

Compondre-se-les

23/IX/1977

Hem comentat en alguna ocasió anterior l'ús indegut del verb compondre en lloc de compondre, que tant costa de desarrelar. El verb compondre existeix efectivament. Però amb el significat que hom li reconeix normativament -imposar una contribució arbitràriament o bé la nostra voluntat a algú- coneix una utilització ben escassa. Es pot dir, per tant, que en la quasi totalitat del casos en què es recorre a l'ús de compondre, en realitat, el verb que hi escauria és compondre, el qual té una extensa i vària multiplicitat de significacions: Heus ací algunes de les nombroses coses que hom pot compondre però que no pot compondre: un poema, un concert de piano, una simfonia, una obra científica, un treball tipogràfic... També diem que les parts componen el tot, que els elements componen el conjunt, els músics l'orquestra, els jugadors l'equips, etc. Amb el reforç de la partícula pronominal, compondre's, podem formar frases com les següents: Compondre's (una dona) per anar a la festa, Compondre's amb les parts litigants. I, encara, amb un superior reforç pronominal, compondre-s'ho o compondre-se-les, podem dignificar «apanyar-se» o «espavilar-se». En tots aquests casos, doncs, escau compondre i no compondre.

Però potser no hem assenyalat mai que l'ús indegut de compondre en lloc de compondre es fa extensiu als seus composts. Els verbs composts de compondre són descompondre i recompondre, els quals són substituïts ben sovint per «descompondre» i «recompondre». Aquestes formes, en bon català, són inexistents. El diccionari normatiu, alme., s, no les inclou. En cap cas, doncs, no s'hauria de recórrer a «descompondre» o «recompondre» que, naturalment, hom conjuga compondre. En lloc de Es «descompondre» en tres parts, La malaltia li «descompondre» la cara i Amb una mica de paciència ho «recompondre», cal dir Es descompon en tres parts, La malaltia li descomponia la cara i Amb una mica de paciència ho recompondreu.

ALBERT JANE